

Suomen Kuntoutusyritykset ry

Työ- ja elinkeinoministeriö
kirjaamo@tem.fi

TEM/1651/00.04.01/2018
TEM068:00:2018

26.9.2019

Suomen Kuntoutusyritykset ry:n lausunto kilpailukieltosopimuksia selvittäneen työryhmän muistiosta

Suomen Kuntoutusyritykset ry kiittää mahdollisuudesta lausua 14.08.2019 päivätyyn lausuntopyyntöön.

Pääministeri Antti Rinteen hallitusohjelmassa esitetään, että kilpailukieltosopimusten ja työsuhteen aikaisen kilpailevan toiminnan kiellon käyttöä rajataan täsmentämällä lainsäädäntöä ja säätämällä kiellettyjen ehtojen käyttämisen seuraamuksista tasapainoisella tavalla.

Tämä lausunto koskee lausuttavana olleen muistion tapaan työsuhteen jälkeiseen kilpailukieltosopimukseen vaikuttavaa lainsäädäntöä.

Kilpailukieltosopimusten tyypilliset tarpeet Kuntoutusyritykset ry:n jäsenyrityksissä

Suomen Kuntoutusyritykset ry:n jäsenyrityksissä työsuhteen jälkeisiä kilpailukieltosopimuksia käytetään tyypillisesti yrityksen vakiintuneen asiakaskunnan ja tiettyjen kilpailutuksiin liittyvien liikesalaisuuksien suojaamiseen.

Tyypillisesti jäsenyrityksissämme laadittu kilpailukieltosopimus on solmittu täydentämään työsuhteen aikaisen kilpailukiellon ja kilpailevan toiminnan valmistelun kieltoa. Jäsenyrityksemme ovat pääosin pieniä, tyypillisesti 1-3 hengen yrityksiä, jotka toimivat sekä suuremmilla että pienemmällä paikkakunnilla. Toisinaan asiakaskunta voi keskittyä myös tietyn tyyppisiin kuntoutettaviin, kuten esimerkiksi Kelan vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen asiakkaisiin tai näistä johonkin tiettyyn kuntoutettavaan vammaan.

Tiettyjen erityisryhmien kuntouttamiseen erikoistuminen vaatii terapeuteilta jatkuvaa täydennyskoulutusta ja kuntoutusyrityksiltä myös laitehankintoja. Tyypillisesti terapeutteja täydennyskoulutetaan siten, että työnantaja kustantaa koulutukset joko osin tai kokonaan. Näin tehdessä yritys tai yrittäjä investoi työntekijöihinsä huomattavia resursseja. Yrittäjät pyrkivät suojaamaan liiketoimintansa investointeja laatimalla työntekijöidensä kanssa muun muassa kilpailukieltosopimuksia.

SUOMEN KUNTOUTUSYRITYKSET RY

Nuijamiestentie 5 B, 00400 HELSINKI, Y-tunnus: 0356391-7
Puhelin 010 279 3300
kuntoutusyritykset.fi, fysioterapia.info

Muitakin työntekijöiden sitoutumista lisääviä työkaluja on käytettävissä, kuten esimerkiksi koulutussitoumukset työnantajan maksamiin koulutuksiin osallistumisen edellytyksenä.

Tyypillisesti kilpailukieltosopimusta tarvitaan sellaisen tilanteen estämiseksi, ettei työntekijä irtisanoudu ja perusta omaa kilpailevaa liiketoimintaa yrityksen markkina-alueen välittömään läheisyyteen. Riski korostuu erityisesti suurten kilpailutusten ympärillä: varsinkin johtavassa asemassa olevat työntekijät voivat saada tietoonsa yrityksen kuntoutuksen hankintakilpailutuksiin jättämän yksikköhinnan, ja käyttää tätä tietoa hyväksi omassa yritystoiminnassaan jättäen kilpailuun esimerkiksi hieman tätä alemman hinnan.

Työryhmän muistiossa esitetyt keinot

Työryhmän muistiossa esitetään seuraavia keskeisimpiä vaihtoehtoja kilpailukieltosopimukseen liittyviin ongelmallisiin käytäntöihin puuttumiseksi:

- *kilpailukieltosopimuksen perusteena olevan erityisen painavan syyn kirjallinen perusteluvelvollisuus*
- *velvollisuus maksaa korvausta myös alle kuuden kuukauden pituisiin kilpailukieltosopimuksiin*
- *korvauksettomien kilpailukieltosopimusten enimmäiskeston lyhentäminen*
- *korvaus ilman erityisen painavaa syytä tehdystä kilpailukieltosopimuksesta*
- *sopimussakon enimmäismäärän alentaminen.*

Suomen Kuntoutusyrittäjät ry kannattaa keinoista erityisesti sellaisia, jotka ovat parhaiten sekä työnantajan että työntekijän ennakoitavissa. Sopimusehtoihin ja lainsäädäntöön liittyvä epävarmuus on yleisesti elinkeinoelämän toiminnan ja kehittämisen kannalta haitallista.

Esitetyistä keinoista perusteluvelvollisuuden ja etu- tai jälkikäteisen viranomaisvalvonnan lisääminen ovat toimintaan liittyvän varmuuden kannalta suositelluimpia vaihtoehtoja. Myös kilpailukieltosopimusten voimassaoloajan enimmäismäärän lyhentäminen voi keinona olla harkittavissa.

Erityisesti viranomaisilta etukäteen saatava kannanotto tai tietty muodostuva käytäntö voivat auttaa sekä pieniä työnantajia että työntekijöitä selvittämään kilpailukieltosopimukseen sitoutumisen mahdollisuuksia ja merkitystä. Viranomaisten valtakunnallisesti yhtenevät linjaukset voisivat myös täydentää nykyistä oikeuskäytäntöön pääosin perustuvaa tulkintakäytäntöä.

SUOMEN KUNTOUTUSYRITTÄJÄT RY

Nuijamiestentie 5 B, 00400 HELSINKI, Y-tunnus: 0356391-7
Puhelin 010 279 3300
kuntoutusyrittajat.fi, fysioterapia.info

Oikeuskäytäntö on tulkinta-apuna hyvä, mutta oikeudenkäynnin riski voi muodostua sekä yksittäisen pienen työnantajan että myös työntekijän kannalta kohtuuttoman kovaksi. Näin ollen viranomaisten neuvonnan ja ohjaamisen merkitys korostuu.

Uuden yritystoiminnan syntymistä tai työntekijöiden siirtymistä työnantajalta toiselle ei ole myöskään tarkoituksenmukaista nimenomaisesti estää tai haitata, kunhan työnantajien työntekijöihin tekemät investoinnit saadaan kohtuudella turvattua.

Toimivat työmarkkinat ja työntekijöistä käytävän kilpailun perusteella maksettavat korkeammat palkat ovat myös työnantajien etu, sillä korkeammat palkat vaikuttavat osaltaan myös näin palveluvetoisella alalla lopulta yritysten liikevaihtoa kasvattavasti. Myytävien palveluiden kustannustaso ei yksityisellä kuntoutusalalla määräydy niinkään laitekustannusten, yleisten kustannusten tai vientikustannusten tahdissa kuin maksettavien palkkojen. Tästä syystä toimivat työmarkkinat ja palkat ovat Kuntoutusyrityksille tärkeitä.

Kilpailukieltosopimuksen käyttömahdollisuuden olemassaolo voi kuitenkin olla pienelle tai suuremmallekin kuntoutusyritykselle tärkeä. Tästä syystä, jos varmuus kilpailukiellon lainmukaisuudelle siten myös saadaan, voi korvausvelvollisuuden ulottaminen työsuhteen jälkeisen kilpailukiellon ajalle olla myös yksi ratkaisu ainakin yrityksen vakiintuneen asiakastoiminnan suojaamiseksi. Terveystieteiden alalla on kuitenkin syytä muistaa, että useimmissa yksityisissä palveluissa potilaana toimiva asiakas on kuitenkin se, joka valinnan lopulta tekee. Jos asiakas on päättänyt siirtyä terapeutin mukana uudelle palveluntuottajalle, voi asiakas tehdä sen myös esimerkiksi kuukauden tai kahden mittaisen kilpailukiellon kuluttuakin.

Yrityksen koko yhdeksi huomioitavaksi kriteeriksi

Kilpailukieltosopimuksen edellyttämän erityisen painavaa syytä pohdittaessa on lakiin nykyään kirjattu, että huomioon otetaan muun ohella huomioon työnantajan toiminnan laatu ja sellainen suojan tarve, joka johtuu liikesalaisuuden säilyttämisestä tai työnantajan työntekijälle järjestämästä erityiskoulutuksesta, samoin kuin työntekijän asema ja tehtävät.

Pienissä palveluiden myyntiin keskittyneissä yrityksissä, kuten kuntoutusyrityksissä, voivat työnantaja ja työntekijä olla kilpailukeinoiltaan hyvinkin tasaväkisiä. Pieni yritys on alttiimpi edellä kuvatulle tilanteelle, jossa yksi tai useampi työntekijä päättää irtisanoutua yrityksen palveluksesta ja pyrkii viemään asiakkaiden mukana merkittävän osan liiketoiminnasta. Näin ollen kilpailukieltosopimusta puoltaviin tai kieltäviin kriteereihin tulisi lisätä yrityksen koko ja koosta johtuva suojan tarve. Kirjaus olisi esimerkinomainen ja täydentävä nykyisin voimassaolevaan lainsäädäntöön verrattuna.

Suomen Kuntoutusyritykset ry:n puolesta Helsingissä 26.9.2019

Hanna-Kaisa Järvi
toiminnanjohtaja
hanna-kaisa.jarvi@kuntoutusyritykset.fi
p. 040 754 7728

Juhani Saarinen
lakimies, varatoiminnanjohtaja
juhani.saarinen@kuntoutusyritykset.fi
p. 040 723 8928

SUOMEN KUNTOUTUSYRITYKSET RY

Nuijamiestentie 5 B, 00400 HELSINKI, Y-tunnus: 0356391-7
Puhelin 010 279 3300
kuntoutusyritykset.fi, fysioterapia.info